

บทที่ 2 อุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพของตลาด

2.1 อุปสงค์

2.1.1 ความหมายของอุปสงค์

2.1.2 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์

2.1.3 กฎของอุปสงค์ ประเภทอุปสงค์

2.1.4 อุปสงค์ส่วนบุคคล อุปสงค์ตลาด

2.1.5 การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์

2.2 อุปทาน

2.2.1 ความหมายอุปทาน

2.2.2 ปัจจัยที่กำหนดอุปทาน

บทที่ 2 อุปสงค์ อุปทาน และคุณภาพของตลาด

2.2.3 กฎของอุปทาน ตารางอุปทานและเส้นอุปทาน

2.2.4 อุปทานส่วนบุคคลและอุปทานตลาด

2.2.5 การเปลี่ยนแปลงของอุปทาน

2.3 คุณภาพของตลาด

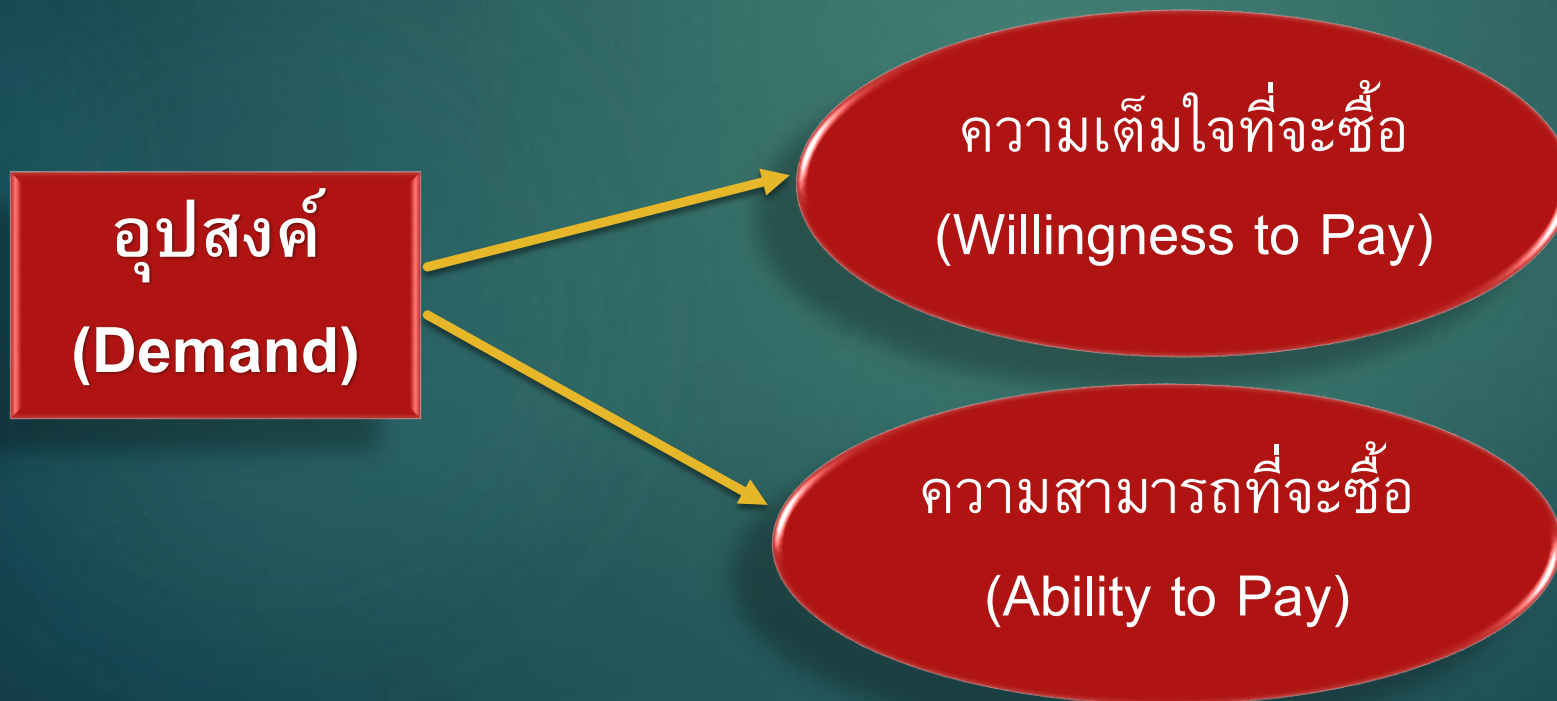
2.3.1 การกำหนดราคาและคุณภาพตลาด

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงภาวะคุณภาพ

อุปสงค์ (Demand)

- ▶ ปริมาณความต้องการที่จะซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่าง ๆ

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์

ฟังก์ชันของอุปสงค์ ดังนี้

$$Q_X^D = f(P_X, I, T, N, P_Y)$$

Q_X^D คือ ปริมาณความต้องการซื้อสินค้า X

P_X คือ ราคาสินค้า X

I คือ รายได้ของผู้ซื้อ

T คือ รสนิยมของผู้ซื้อ

N คือ จำนวนประชากร

P_Y คือ ราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง (สินค้าที่ใช้ประกอบกันหรือทดแทนกัน)

กฎของอุปสงค์ (Law of Demand)

- ▶ ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งย่อมเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาเสมอ
- ▶ กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าหรือบริการสูงขึ้น ผู้บริโภคจะซื้อในปริมาณที่น้อยลง และเมื่อราคาลดลง ผู้บริโภคจะซื้อในปริมาณที่มากขึ้น

1) ผลทางรายได้ (Income Effect)

Income Vs Substitution
Effect

2) ผลทางการทดแทน (Substitution Effect)

ประเภทของอุปสงค์

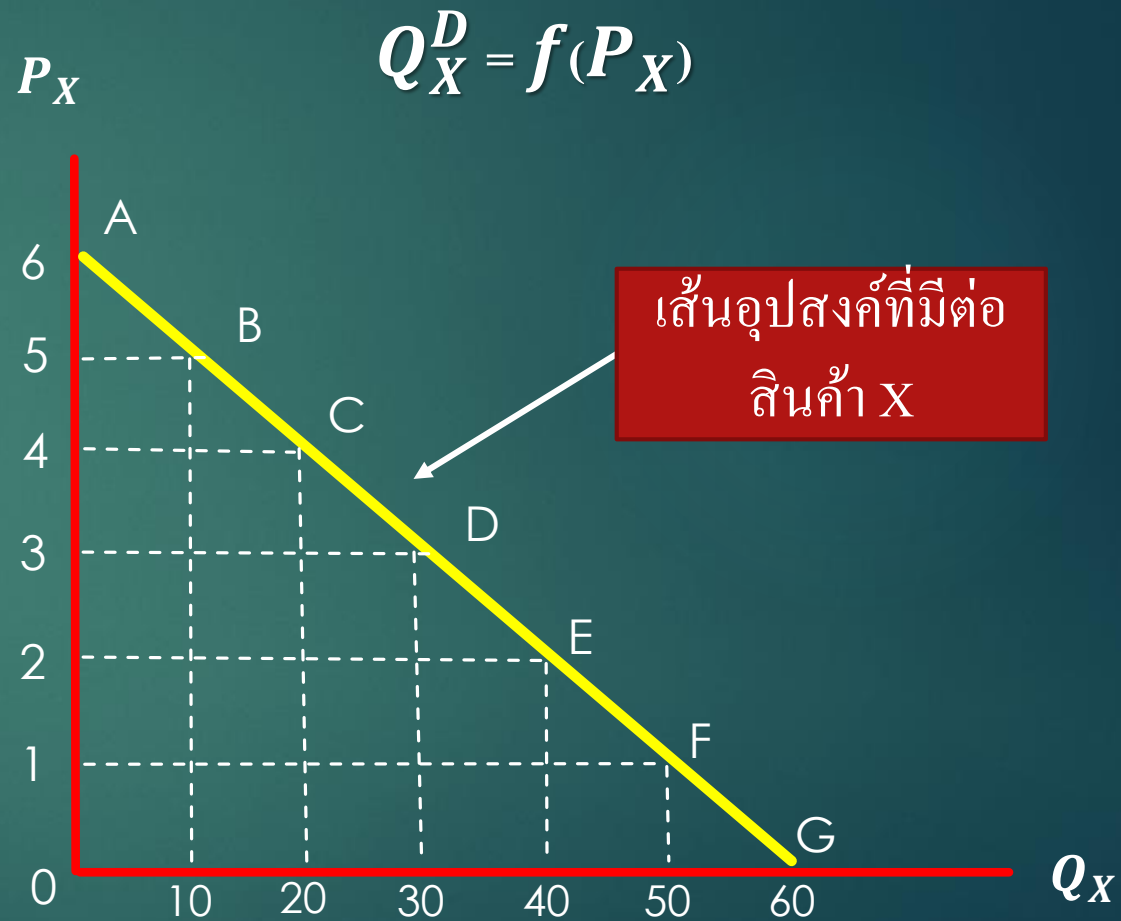
อุปสงค์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ อุปสงค์ต่อราคา อุปสงค์ต่อรายได้
อุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่นหรืออุปสงค์ไขว้

1. อุปสงค์ต่อราคา

ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งในช่วงเวลา
ใดเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่าง ๆ

ตารางอุปสงค์ของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้า X

ราคาสินค้า X (P_X)	ปริมาณสินค้า X (Q_X)
0	60
1	50
2	40
3	30
4	20
5	10
6	0

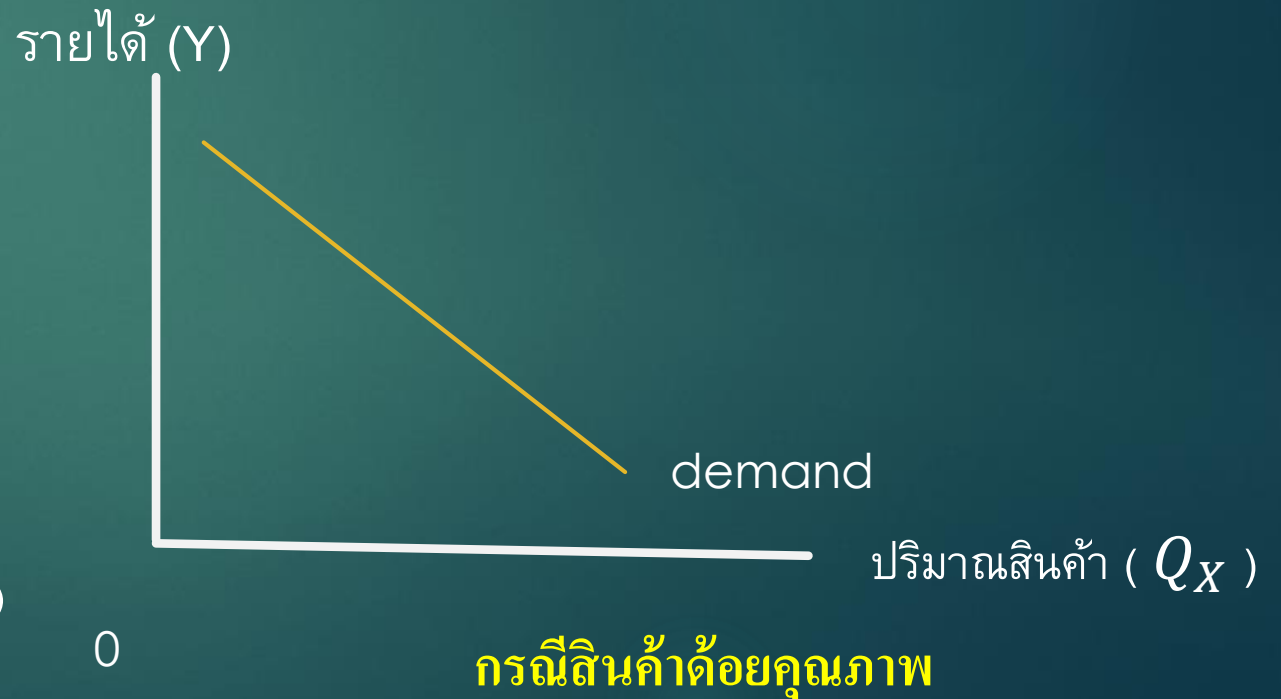
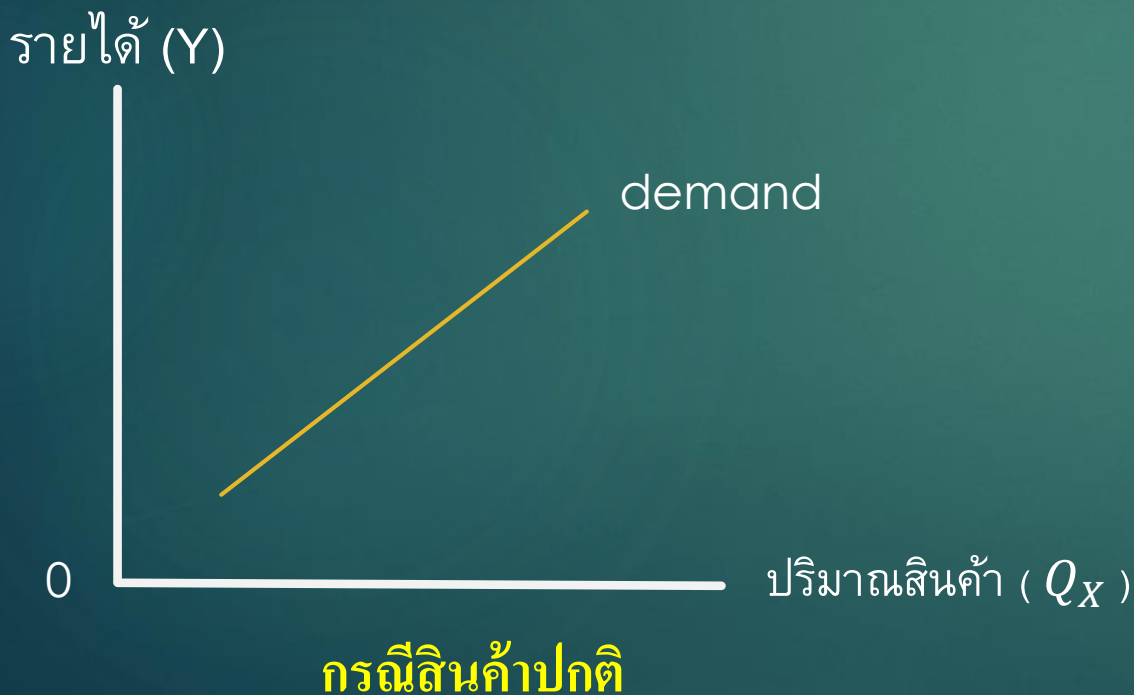

2. อุปสงค์ต่อรายได้ ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ณ ระดับรายได้ต่างๆ

อุปสงค์ต่อรายได้จะบอกลักษณะของสินค้าหรือบริการว่าเป็นสินค้าชนิดใด

$Y \uparrow \rightarrow Q_X \uparrow$ สินค้าชนิดนั้นเป็นสินค้าปกติ (Normal Goods)

$Y \downarrow \rightarrow Q_X \uparrow$ สินค้าชนิดนั้นเป็นสินค้าด้อยคุณภาพ (Inferior Goods)

▶ **สินค้าปกติ (Normal goods)** คือ สินค้าที่ผู้บริโภคจะบริโภคมากขึ้นเมื่อมีรายได้สูงขึ้น และจะซื้อน้อยลงเมื่อมีรายได้ลดลง เช่น น้ำ ข้าว

▶ **สินค้าด้อยคุณภาพ (Inferior goods)** คือ สินค้าที่ผู้บริโภคจะซื้อน้อยลงเมื่อมีรายได้สูงขึ้น เช่น กาแฟโบราณ

จงยกตัวอย่างสินค้าที่เป็นสินค้าปกติ
และสินค้าด้อยคุณภาพ

3. อุปสงค์ไขว้ หมายถึง ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่าง ๆ ของราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง

1) สินค้าที่ใช้ประกอบกัน (Complementary Goods)

2) สินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (Substitution Goods)

**สินค้าที่ใช้ประกอบกัน
(Complementary Goods)**

แปรงสีฟัน ยาสีฟัน

**สินค้าที่ใช้ทดแทนกัน
(Substitution Goods)**

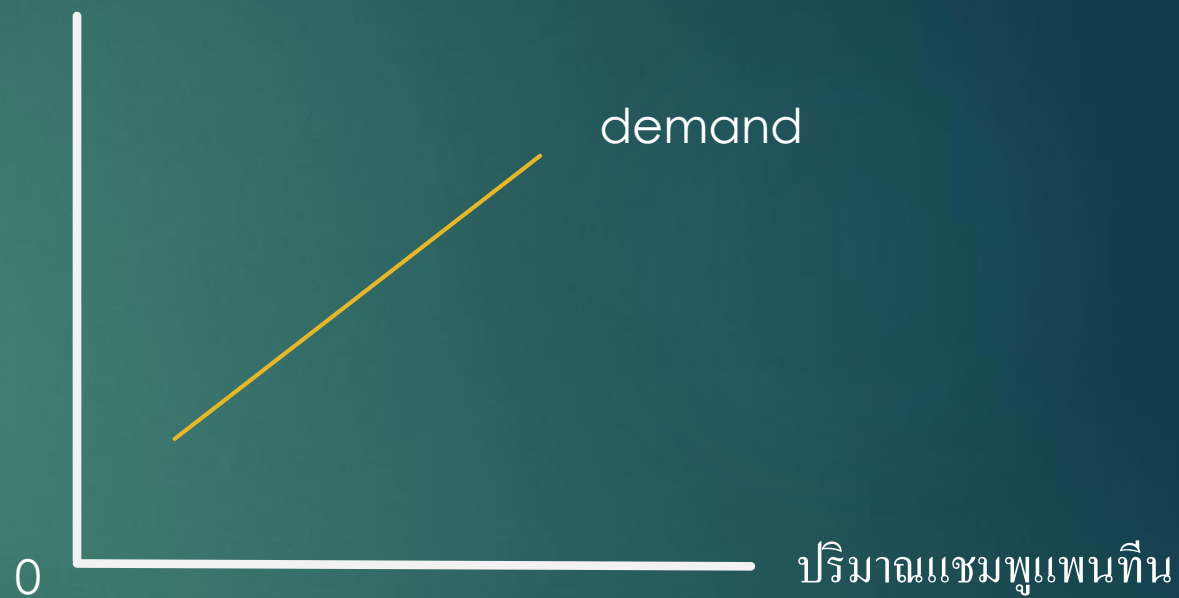
แชมพูแพนทีน แชมพูซันซิล

ราคารถยนต์

เส้นอุปสงค์ไขว้ กรณีสินค้าประกอบกัน

ราคาแชมพูชั้นซิด

เส้นอุปสงค์ไขว้ กรณีสินค้าใช้ทดแทนกัน

ตารางแสดงอุปสงค์ส่วนบุคคลและอุปสงค์ตลาด

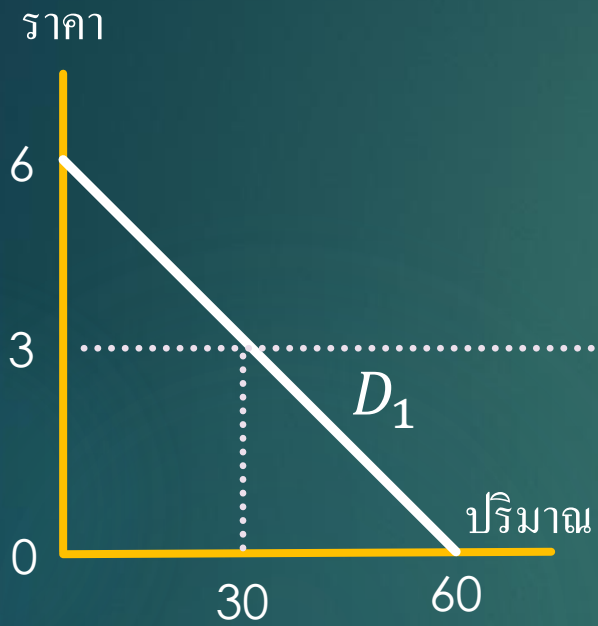
ราคาสินค้า (P)	ปริมาณความต้องการซื้อ		
	นาย ก. (D_1)	นาย ข. (D_2)	ตลาด ($D_M = D_1 + D_2$)
0	60	60	120
1	50	50	100
2	40	40	80
3	30	30	60
4	20	20	40
5	10	10	20
6	0	0	0

อุปสงค์ส่วนบุคคลและอุปสงค์ตลาด

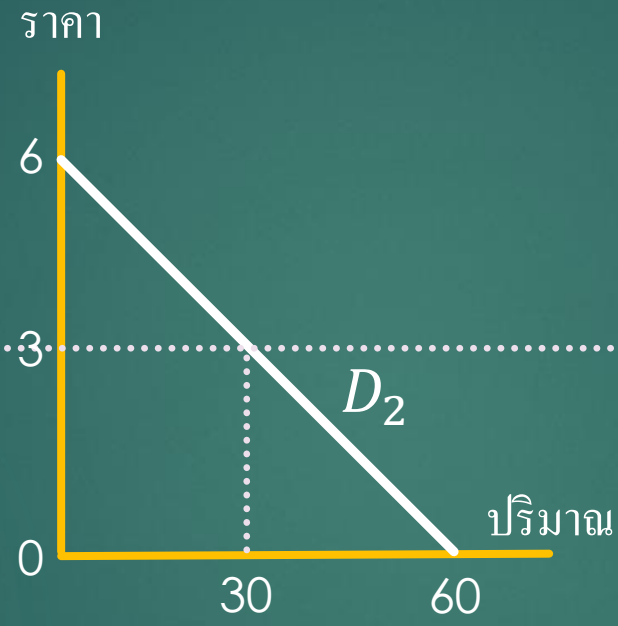
- ▶ อุปสงค์สินค้าใดสินค้านิ่งของผู้บริโภคเรียกว่า อุปสงค์ส่วนบุคคล (Individual Demand)
- ▶ ถ้ารวมปริมาณความต้องการซื้อของผู้บริโภคแต่ละคน ณ ระดับราคาต่าง ๆ เข้าด้วยกันจะได้อุปสงค์ตลาด (Market Demand) ของสินค้าใดสินค้านิ่ง

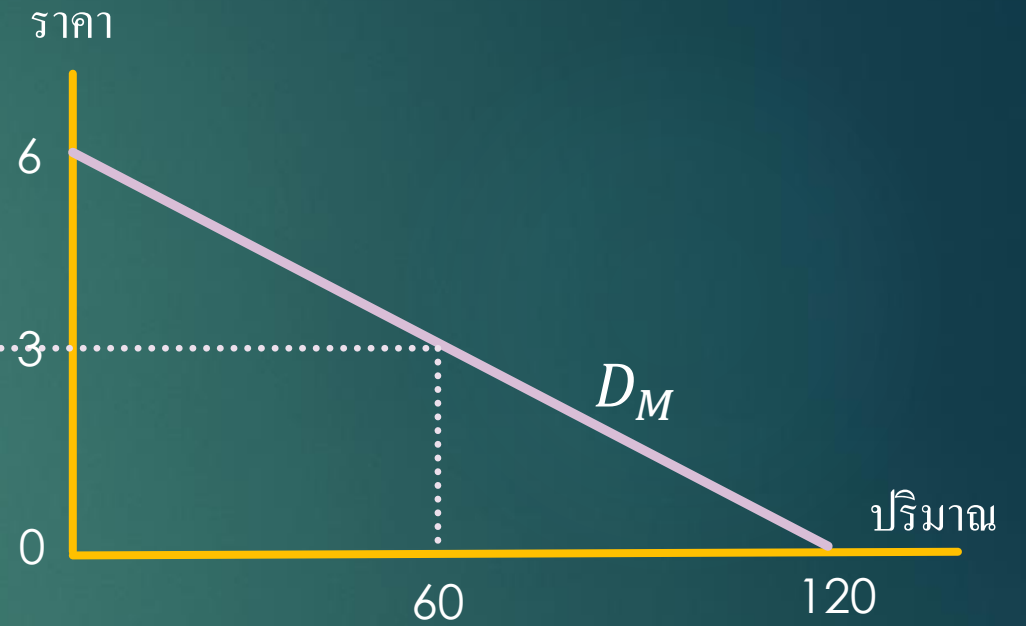
เส้นอุปสงค์ส่วนบุคคลและเส้นอุปสงค์ตลาด

เส้นอุปสงค์นาย ก.

เส้นอุปสงค์นาย ข.

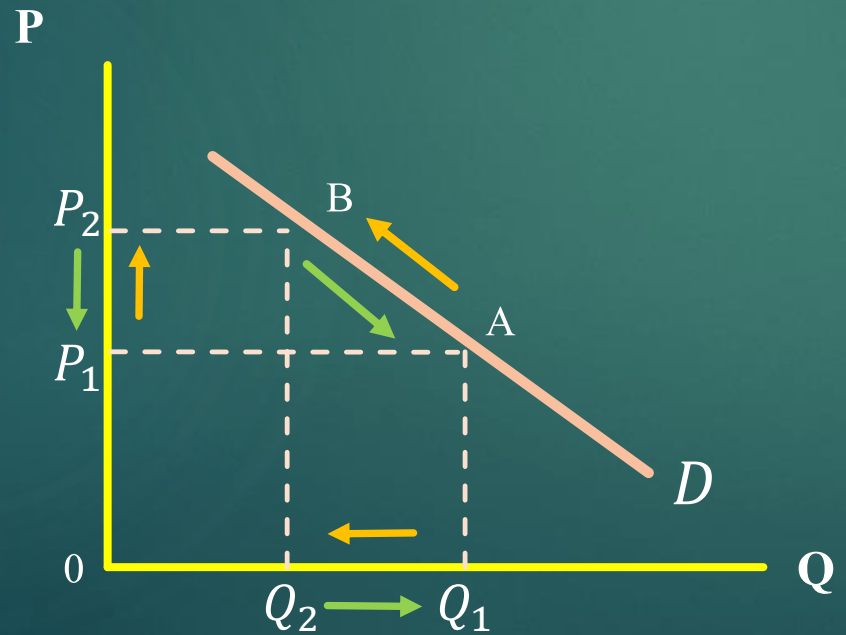

เส้นอุปสงค์ตลาด

การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์

1. การเปลี่ยนแปลง**ปริมาณ**อุปสงค์ (Change in Quantity Demand หรือ Move along the Curve)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ ราคา เพียงตัวเดียว โดยที่ปัจจัยอื่น คงที่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเคลื่อนไหวภายในเส้นอุปสงค์

เมื่อ	P ↑	จะทำให้	Q ↓
แต่	P ↓	จะทำให้	Q ↑

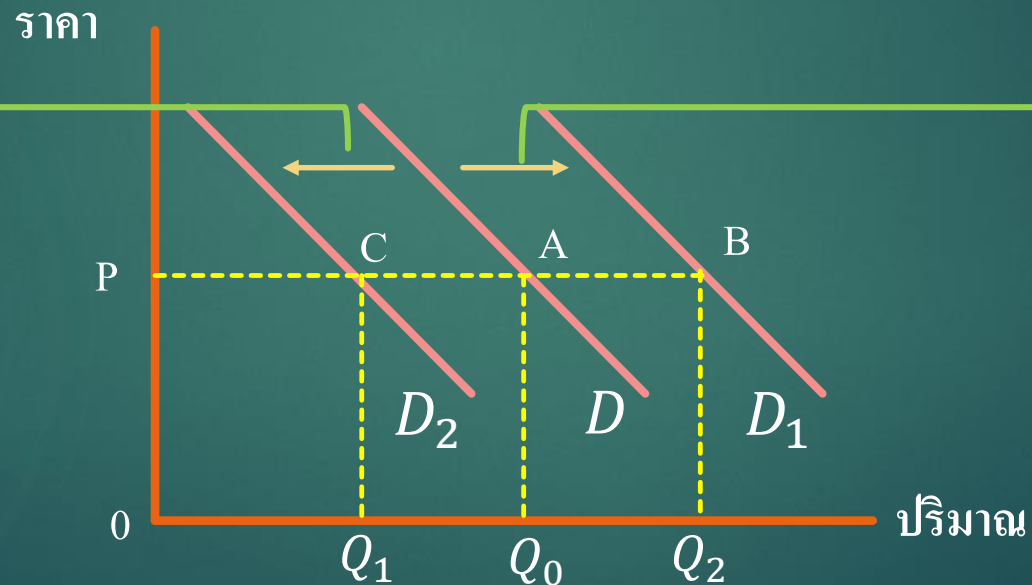
การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ (ต่อ)

2. การเปลี่ยนระดับอุปสงค์ (Change in Level Demand หรือ Shift in Demand)

การเปลี่ยนแปลงปริมาณเสนอซื้อที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น รายได้ รสนิยม ราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ยกเว้นราคาสินค้าจะกำหนดให้คงที่

จะเกิดขึ้น เช่น

- รายได้ลดลง
- เสื่อมความนิยม
- ราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องแพงขึ้น
- ประชาชนต้องการลดลง

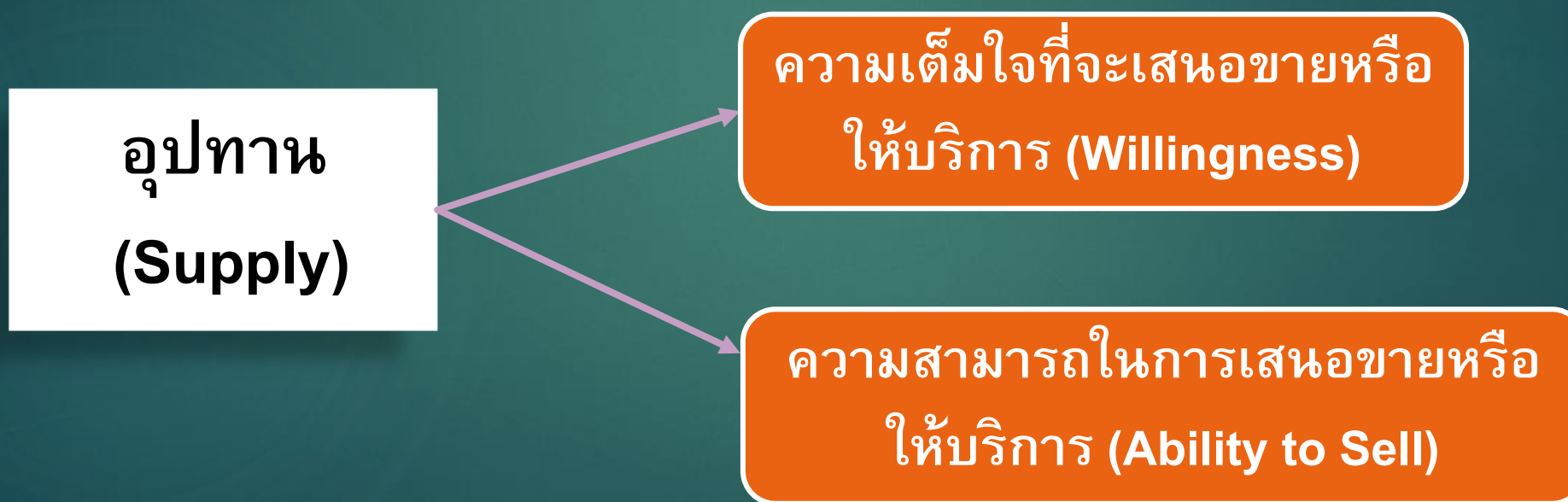

จะเกิดขึ้น เช่น

- รายได้มากขึ้น
- กำลังเป็นที่นิยม
- ราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องถูกลง
- ประชาชนต้องการมากขึ้น

อุปทาน (Supply)

- ▶ จำนวนสินค้าและบริการที่ผู้ผลิตมีความต้องการออกเสนอขาย ณ ระดับราคาสินค้าต่าง ๆ

ปัจจัยกำหนดอุปทาน

เขียนเป็นฟังก์ชันของอุปทานได้ ดังนี้

$$Q_X^S = f(P_X, P_F, T, n, P_Y)$$

กำหนดให้

Q_X^S คือ ปริมาณความต้องการขายสินค้า X

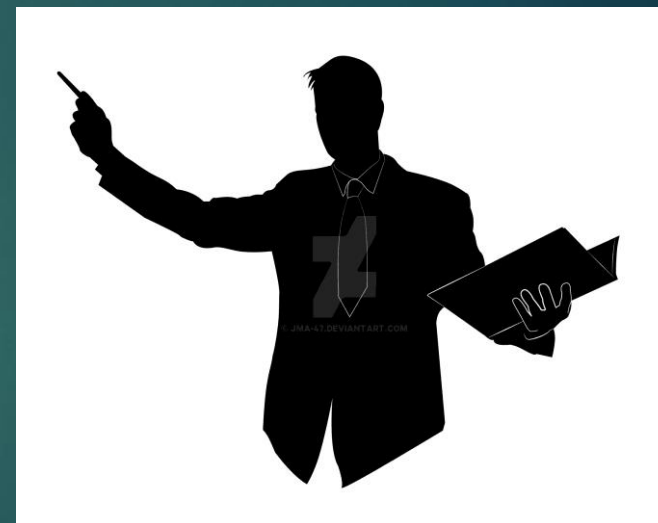
P_X คือ ราคาสินค้า X

P_F คือ ราคาปัจจัยการผลิต

T คือ เทคโนโลยี

n คือ จำนวนผู้ขายหรือผู้ผลิต

P_Y คือ ราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง

กฎของอุปทาน (Law of Supply)

จำนวนของสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้ขาย
ต้องการเสนอขายในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ย่อมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง
เดียวกับราคาของสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดนั้นเสมอ

กล่าวคือ

เมื่อ

$P_X \uparrow \rightarrow$

$Q_X^S \uparrow$

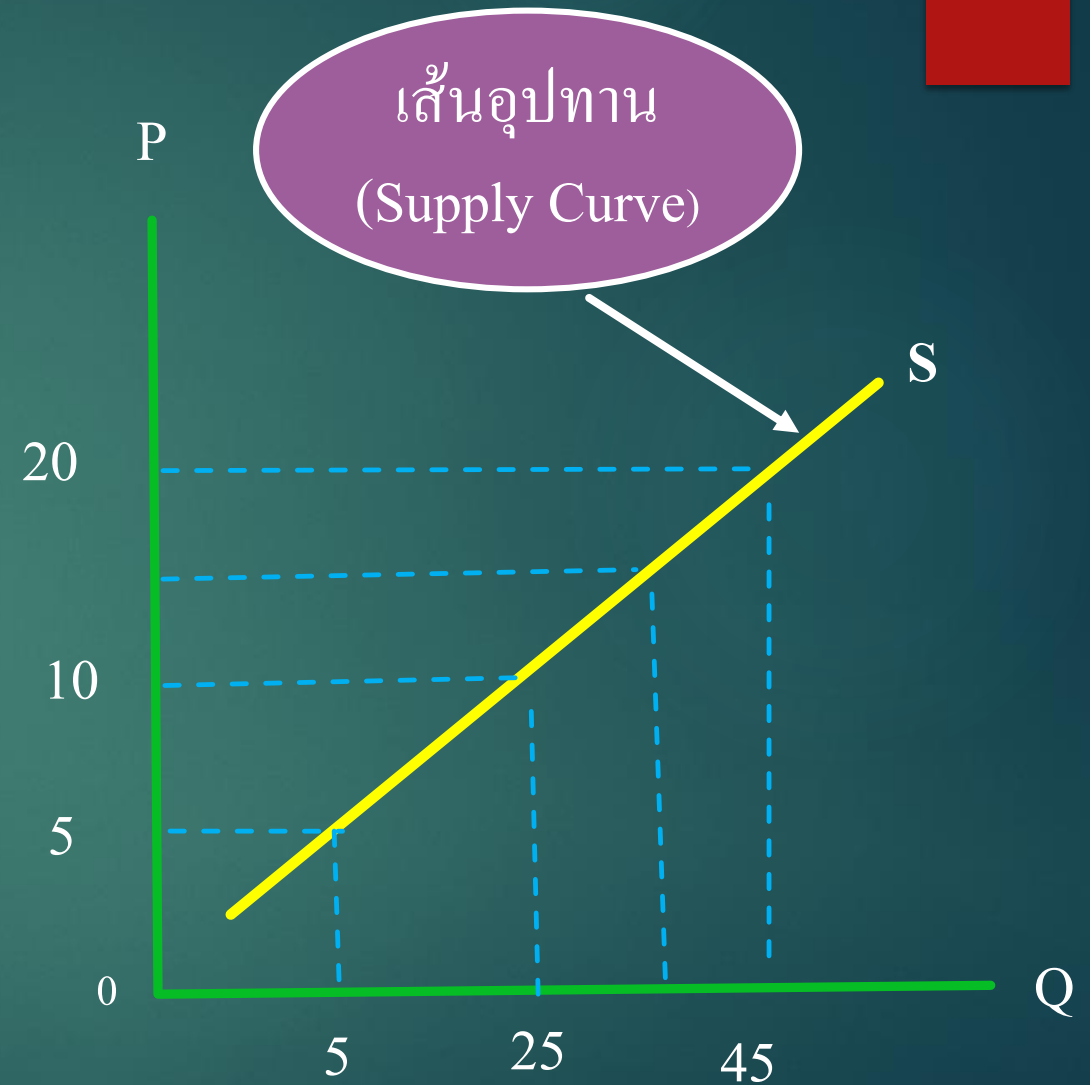
แต่เมื่อ

$P_X \downarrow \rightarrow$

$Q_X^S \downarrow$

ตารางอุปทานและเส้นอุปทาน

ราคาสินค้าต่อหน่วย (P)	ปริมาณความต้องการเสนอขาย (Q)
5	5
10	25
15	30
20	45
30	50

อุปทานส่วนบุคคลและอุปทานส่วนตลาด

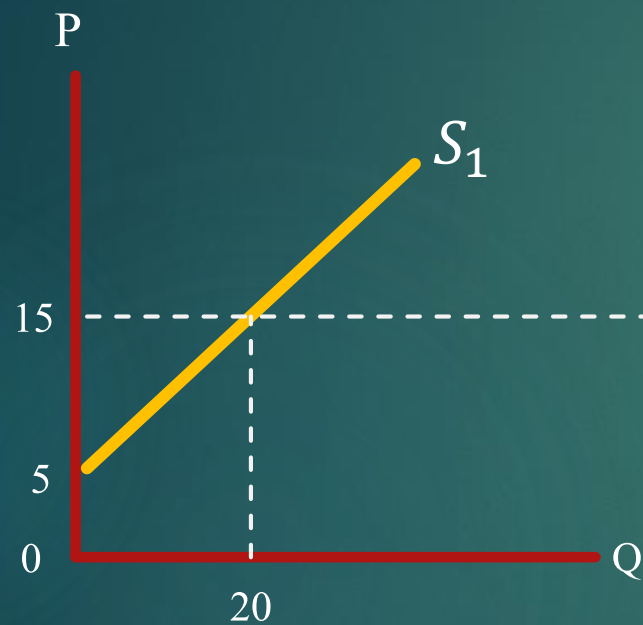
“มีหลักการและลักษณะเช่นเดียวกับอุปสงค์ แต่มองในด้านผู้ผลิตหรือผู้ขาย”

ตารางแสดงอุปทานส่วนบุคคลและอุปทานตลาด

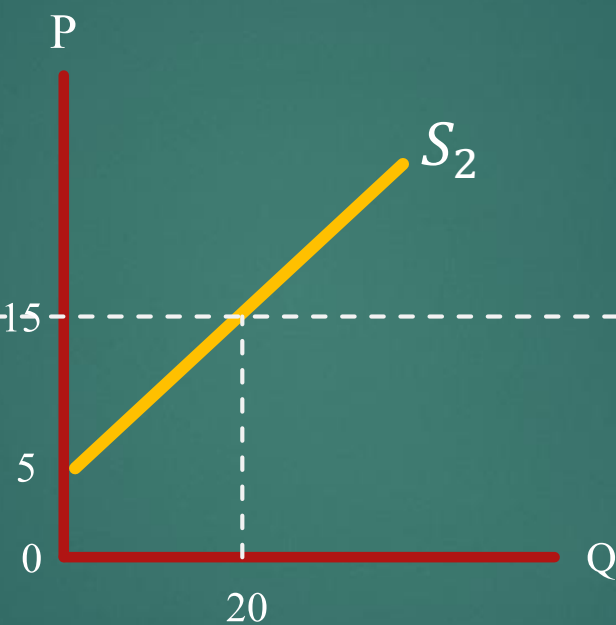
ราคา (P)	ปริมาณผู้ขาย A	ปริมาณผู้ขาย B	ตลาด A+B
25	40	40	80
20	30	30	60
15	20	20	40
10	10	10	20
5	0	0	0

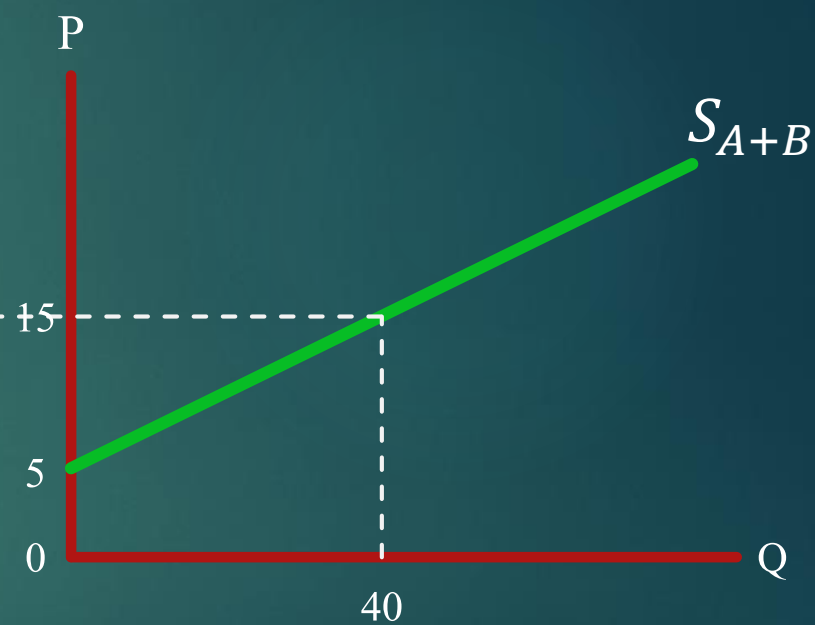
เส้นอุปทานส่วนบุคคลและเส้นอุปทานตลาด

เส้นอุปทานนาย A

เส้นอุปทานนาย B

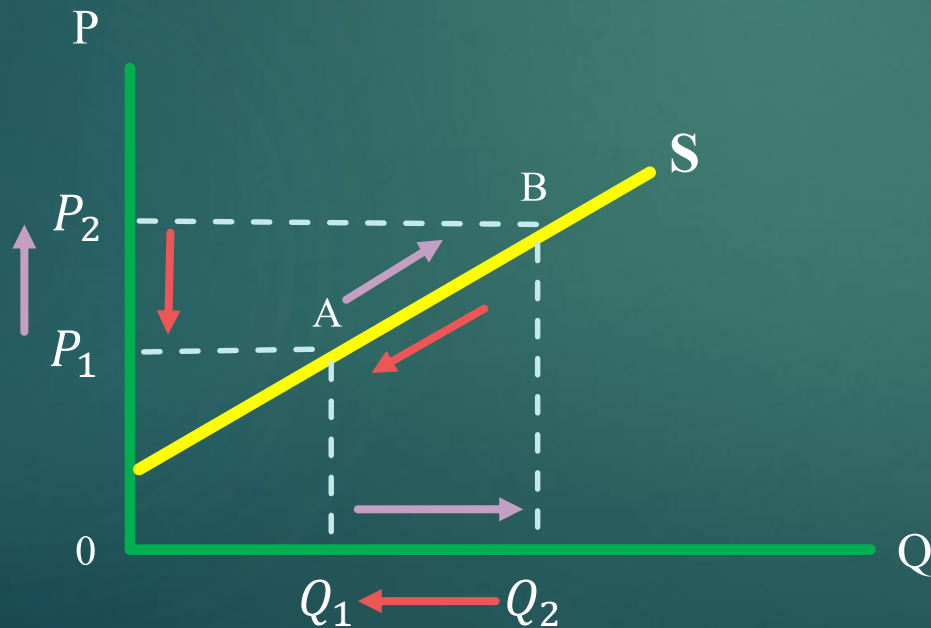

เส้นอุปทานตลาด

การเปลี่ยนแปลงของอุปทาน

1. การเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปทาน (Change in Quantity of Supply)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของ ราคา โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเคลื่อนไหวภายในเส้นอุปทานเส้นเดิม

เมื่อ	P ↑	จะทำให้	Q ↑
แต่	P ↓	จะทำให้	Q ↓

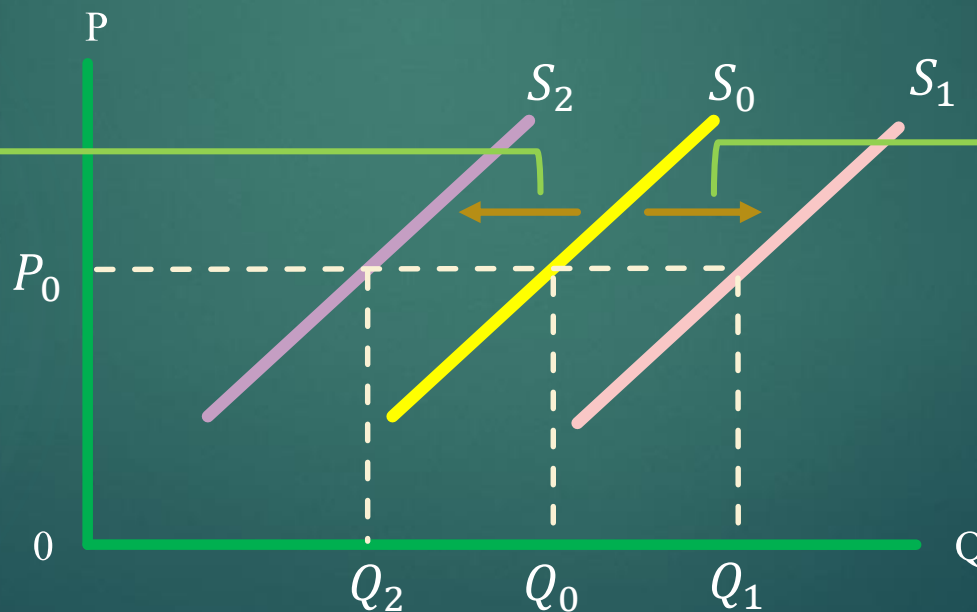
การเปลี่ยนแปลงของอุปทาน (ต่อ)

2. การเปลี่ยนระดับอุปทาน (Change in Level Supply)

เป็นการเปลี่ยนแปลงปริมาณเสนอขายที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ต้นทุน เทคโนโลยี
ราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ยกเว้นราคาสินค้า

จะเกิดขึ้น เช่น

- ต้นทุนสูง
- เทคโนโลยีเลวลง
- ราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องถูกลง
- รัฐเก็บภาษีมากขึ้น

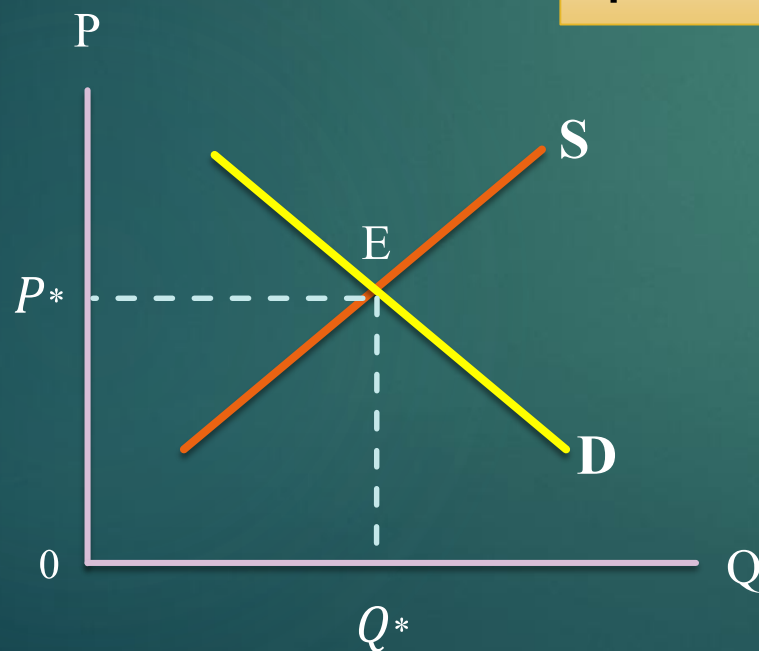
จะเกิดขึ้น เช่น

- ต้นทุนต่ำลง
- เทคโนโลยีก้าวหน้า
- ราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องแพงขึ้น
- รัฐเก็บภาษีลดลง

ดุลยภาพของตลาด (Market Equilibrium)

ภาวะดุลยภาพ → ภาวะที่ความต้องการซื้อเท่ากับความต้องการขาย ทั้งในด้านของราคาและปริมาณ

ดุลยภาพเกิดขึ้น ณ จุดที่เส้นอุปสงค์ ตัดกับเส้นอุปทาน

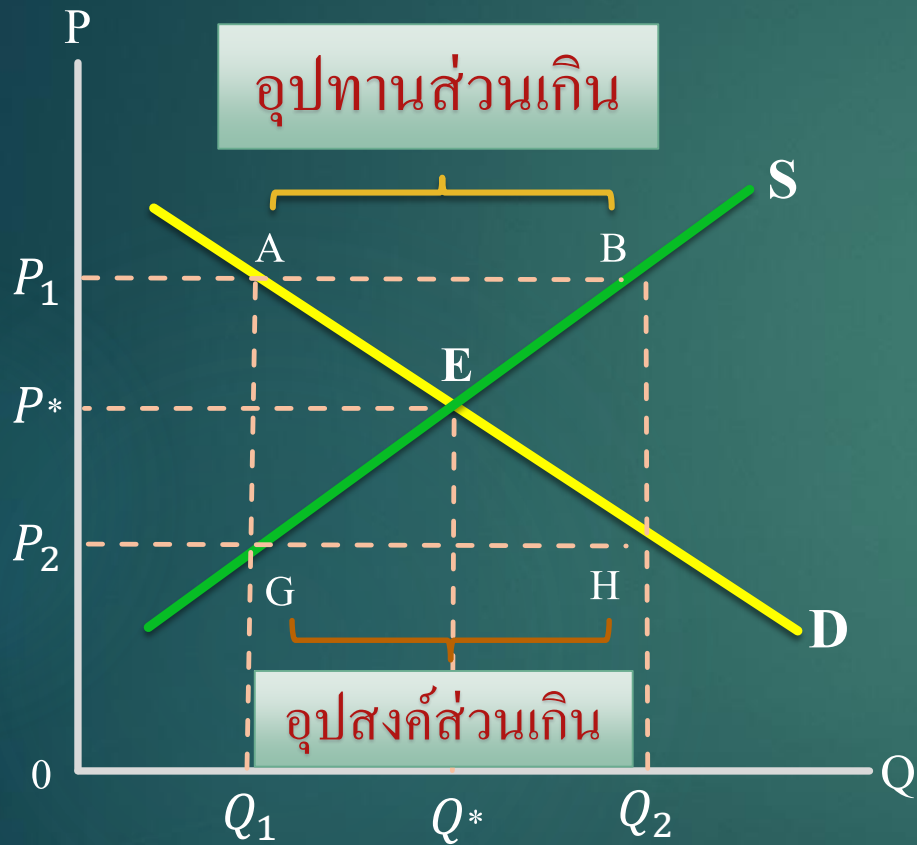
- ณ จุดที่ $Q_D = Q_S$
- จุด E คือ จุดดุลยภาพ
  - P^* คือราคาดุลยภาพ
  - Q^* คือปริมาณดุลยภาพ

ตัวอย่าง อุปสงค์และอุปทานของฝรั่งในตลาดแห่งหนึ่งภายใน 1 วัน

ราคาฝรั่ง (บาท/กิโลกรัม)	ปริมาณเสนอซื้อ (Q_D) (กก./วัน)	ปริมาณเสนอขาย (Q_S) (กก./วัน)
10	17	7
20	14	9
30	11	11
40	8	13

เงื่อนไขดุลยภาพ คือ $Q_D = Q_S$
ดังนั้น ปริมาณดุลยภาพคือ 11 กก./วัน และราคาดุลยภาพคือ 30 บาท/กก.

อุปสงค์ส่วนเกินและอุปทานส่วนเกิน

▶ ณ ระดับราคา OP_1 ซึ่งสูงกว่าราคาดุลยภาพ เนื่องจาก $Q_S > Q_D$ จะเกิดอุปทานส่วนเกิน (Excess Supply)

▶ ส่งผลให้เกิดภาวะสินค้าล้นตลาด

▶ ณ ราคา OP_2 ซึ่งต่ำกว่าราคาดุลยภาพ เนื่องจาก $Q_D > Q_S$ จะเกิดอุปสงค์ส่วนเกิน (Excess Demand)

▶ ส่งผลให้เกิดภาวะสินค้าขาดแคลน

เกิดการปรับตัวตามกลไกราคา (Price Mechanism)
ตามการปรับตัวของอุปสงค์และอุปทาน

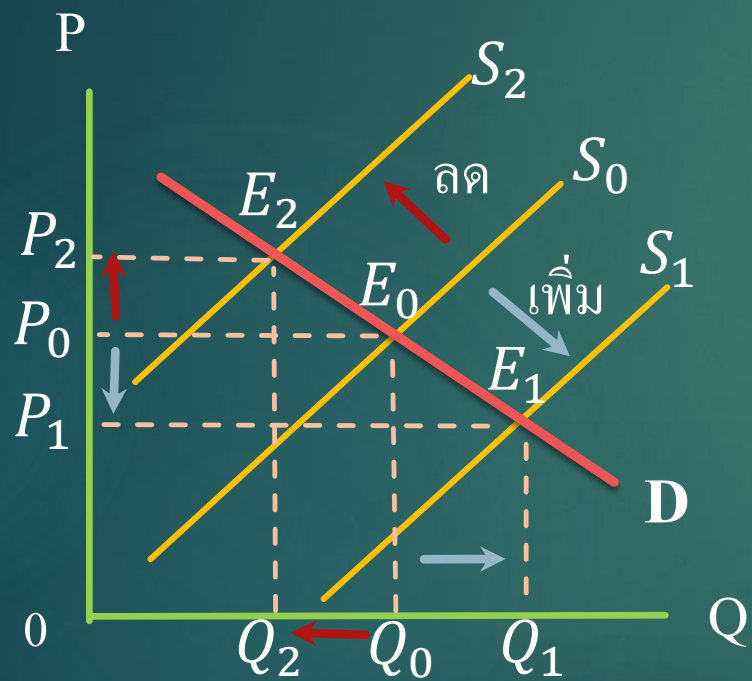
การเปลี่ยนแปลงภาวะดุลยภาพ

ดุลยภาพเปลี่ยนแปลงเมื่อ

เส้นอุปทานเปลี่ยนระดับ (Shift)

เส้นอุปสงค์เปลี่ยนระดับ (Shift)

1) Supply shift เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดย Demand คงที่

ถ้าอุปทานเพิ่มขึ้นจาก S_0 เป็น S_1 ดุลยภาพจะย้ายจาก E_0 เป็น E_1

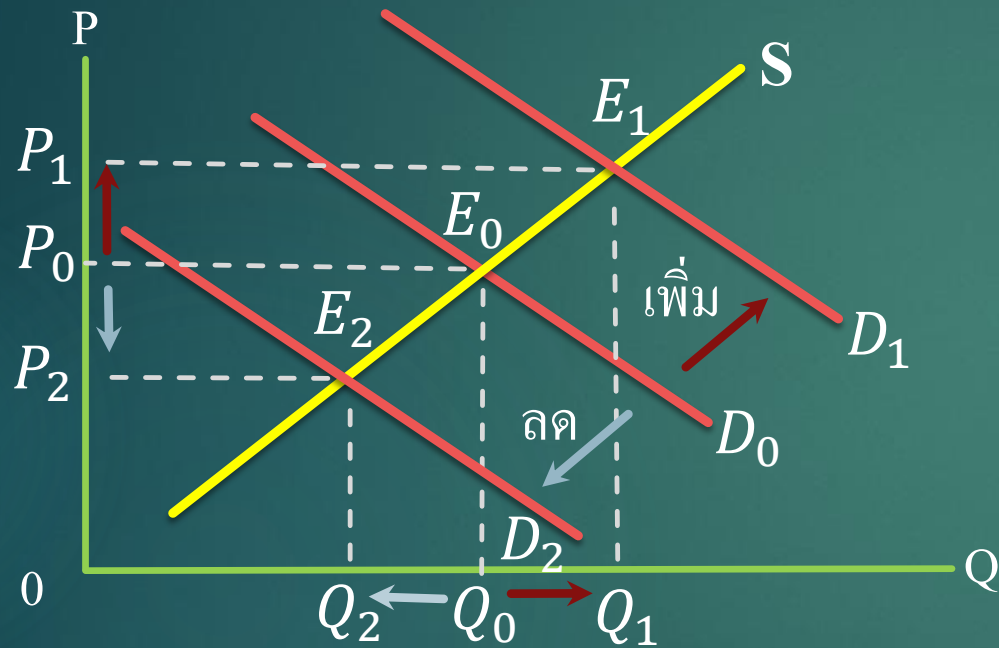
ถ้าอุปทานลดลงจาก S_0 เป็น S_2 ดุลยภาพจะย้ายจาก E_0 เป็น E_2

จากกราฟ จะเห็นว่า

- เมื่ออุปทานเพิ่ม ราคาลดลง ปริมาณเพิ่มขึ้น
- เมื่ออุปทานลด ราคาเพิ่ม ปริมาณลด

2) Demand shift เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดย Supply คงที่

ถ้าอุปสงค์เพิ่มขึ้นจาก D_0 เป็น D_1 จุดดุลยภาพจะย้ายจาก E_0 เป็น E_1

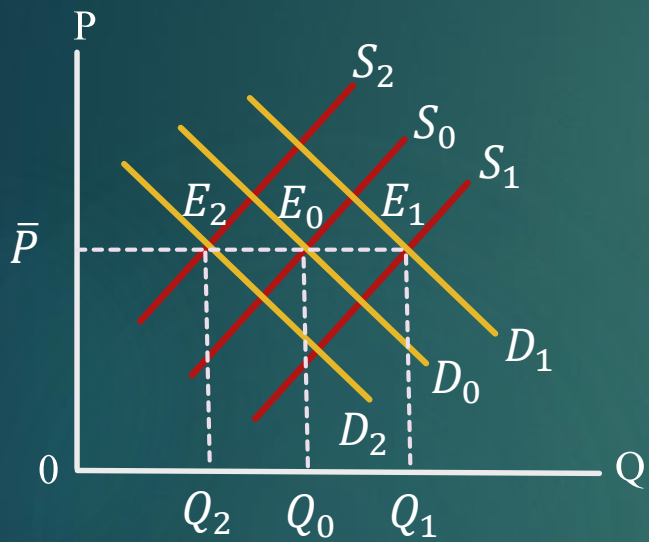
ถ้าอุปสงค์ลดลงจาก D_0 เป็น D_2 จุดดุลยภาพจะย้ายจาก E_0 เป็น E_2

จากกราฟ จะเห็นว่า

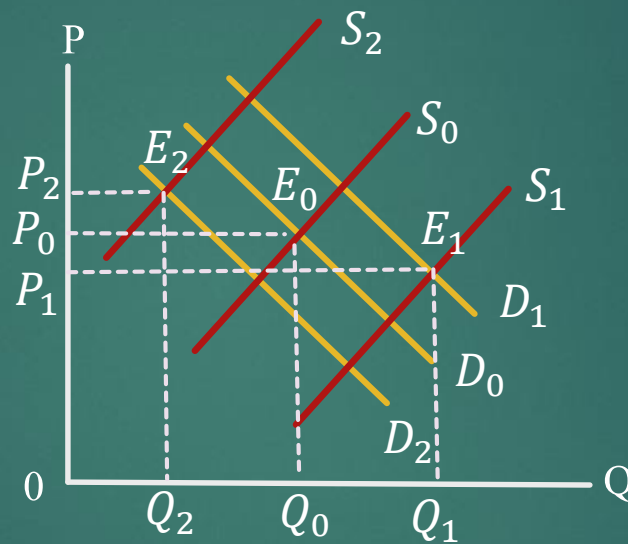
- เมื่ออุปสงค์เพิ่ม ราคาและปริมาณเพิ่มขึ้น
- เมื่ออุปสงค์ลด ราคาและปริมาณลดลง

3) Demand และ Supply shift

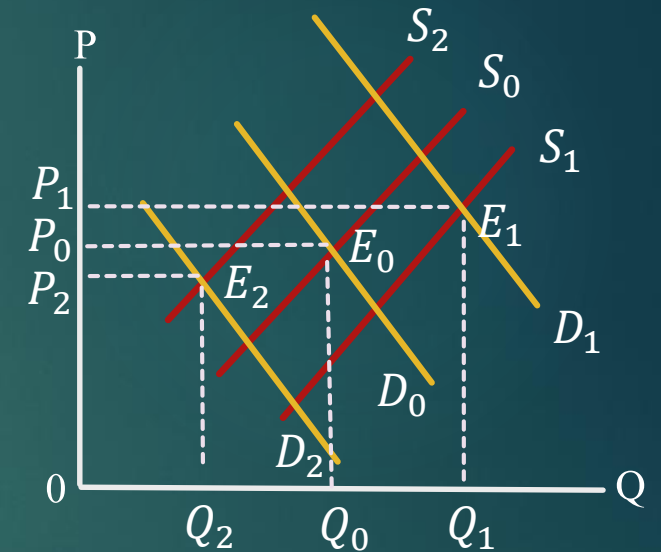
ถ้าอุปสงค์เพิ่มหรือลด และอุปทานเพิ่มหรือลด คุณภาพจะเปลี่ยนจาก E_0 เป็น E_1 และ E_2 ตามลำดับ

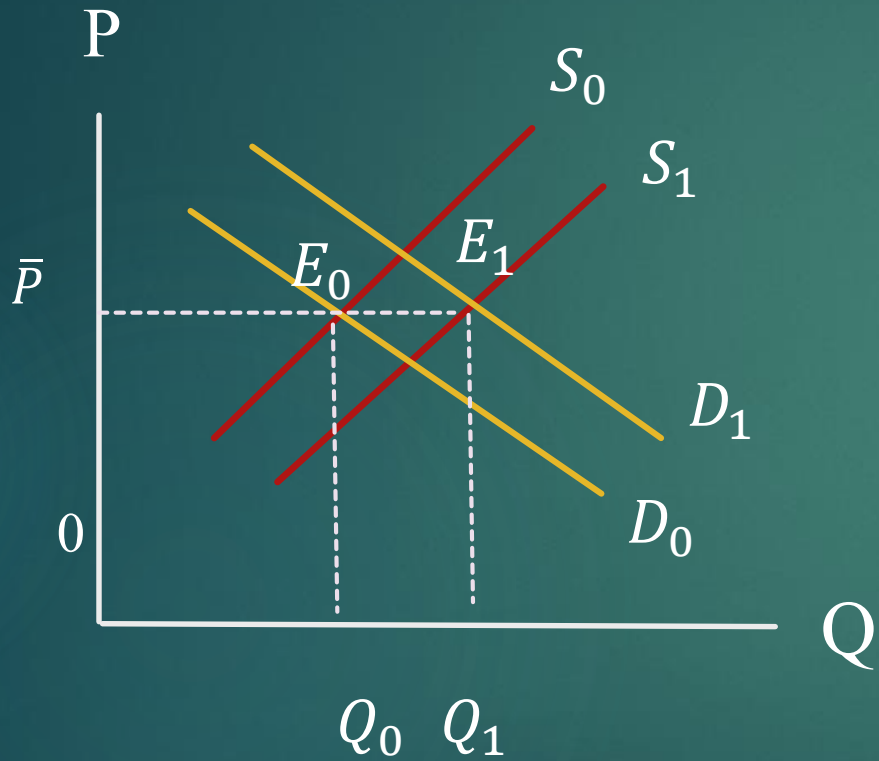
กรณีที่ 1 อุปสงค์เพิ่ม = อุปทานเพิ่ม
และอุปสงค์ลด = อุปทานลด

กรณีที่ 2 อุปสงค์เพิ่ม < อุปทานเพิ่ม
และอุปสงค์ลด < อุปทานลด

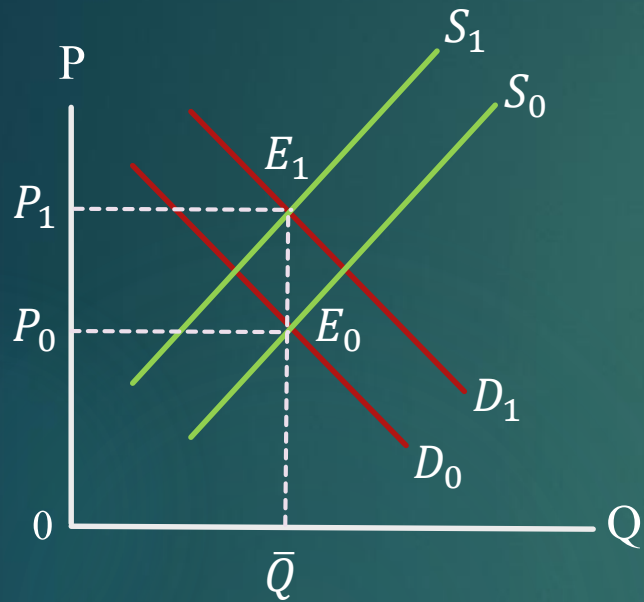

กรณีที่ 3 อุปสงค์เพิ่ม > อุปทานเพิ่ม
และอุปสงค์ลด > อุปทานลด

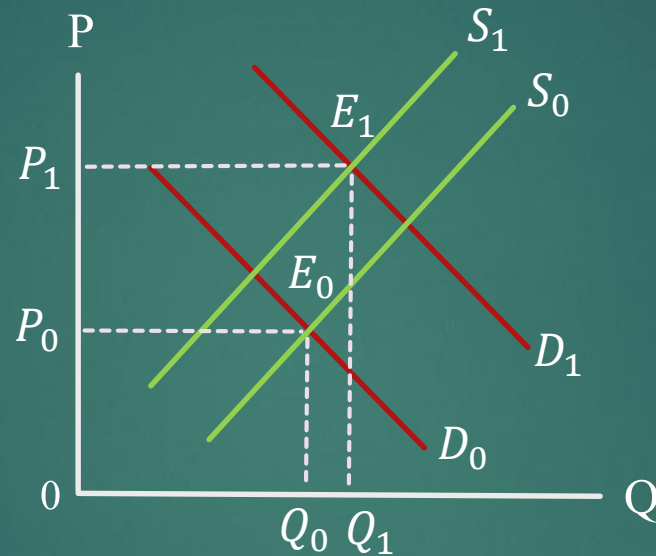

อุปสงค์เพิ่ม = อุปทานเพิ่ม

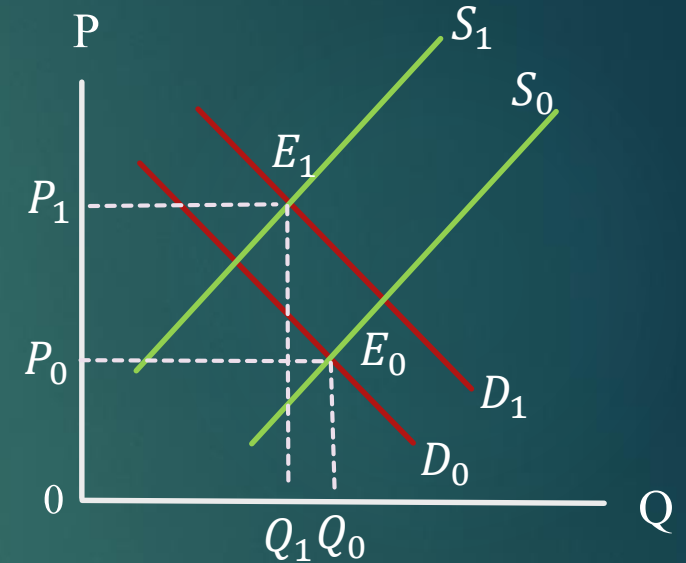
ถ้าอุปสงค์เพิ่ม และอุปทานลด คุณภาพจะเปลี่ยนจาก E_0 เป็น E_1 ดังกราฟ

กรณีที่ 1 อุปสงค์เพิ่ม = อุปทานลด
ปริมาณคงเดิมแต่ราคาสูงขึ้น

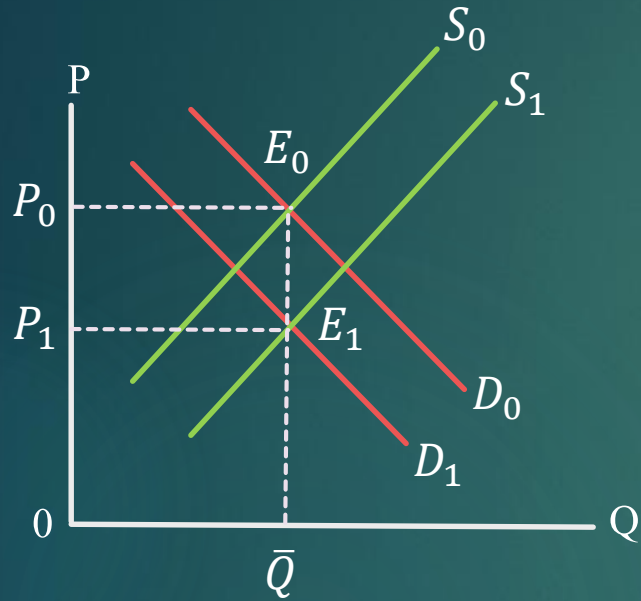

กรณีที่ 2 อุปสงค์เพิ่ม > อุปทานลด
ปริมาณเพิ่มแต่ราคาสูงขึ้น

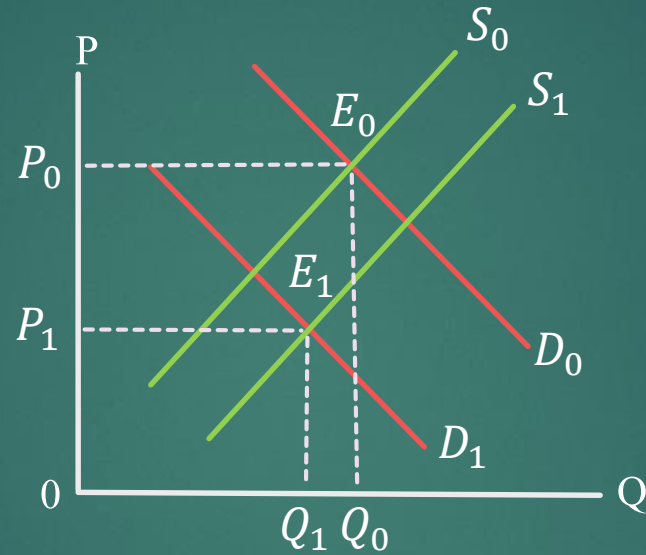

กรณีที่ 3 อุปสงค์เพิ่ม < อุปทานลด
ปริมาณลดลงแต่ราคาสูงขึ้น

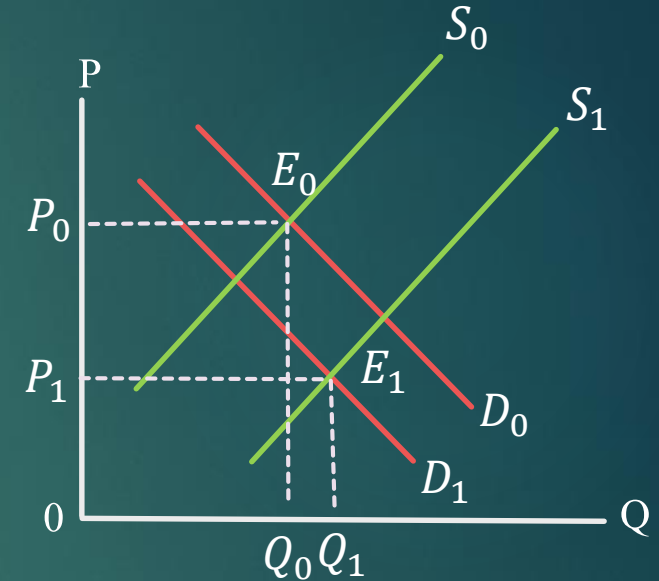
ถ้าอุปสงค์ลดลง และอุปทานเพิ่ม คุณภาพจะเปลี่ยนจาก E_0 เป็น E_1 ดังกราฟ

กรณีที่ 1 อุปสงค์ลด = อุปทานเพิ่ม
ปริมาณคงเดิมแต่ราคาตกลง

กรณีที่ 2 อุปสงค์ลด > อุปทานเพิ่ม
ปริมาณและราคาตกลง

กรณีที่ 3 อุปสงค์ลด < อุปทานเพิ่ม
ปริมาณเพิ่มขึ้นแต่ราคาตกลง